

DUNA-TISZA MEDENCE

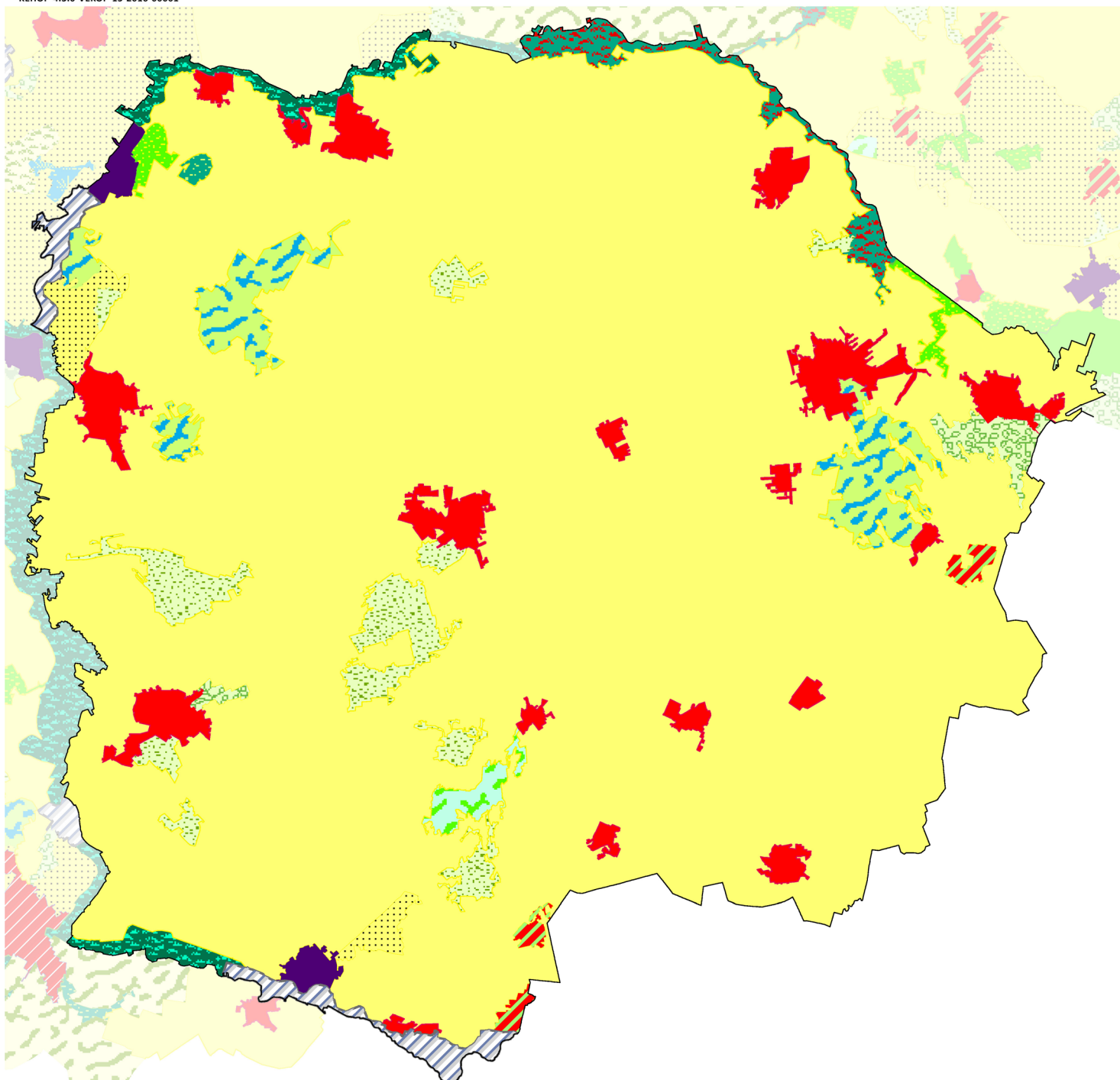
624. KÖRÖS–MAROS KÖZE TÁJKARAKTER-TERÜLET

A Körös–Maros köze tájkarakter-terület a középtájjal közel azonos területen a Körösszög, Békési- és Csongrádi-sík, Orosházi-, valamint Csanád–Aradi-hát kistájakat foglalja magába. A térség természetföldrajzi jellegzetességei elsősorban a Maros-folyó északról dél felé fokozatosan áthelyeződő hordalékkúpjának kiépülése során alakultak ki. A finom iszapos-lösszős üledéken a hordalékkúp szárazabb viszonyai miatt itt réti és réti csernozjom talaj alakult ki. A szántóföldi gazdálkodáshoz jobb adottságok révén tipikus szántódomináns homogén síksági tájkarakter-típus jött létre a terület 84 %-án. A közepesen sűrű településhálózat számos tagja tervezett, 18-19. századi telepés község, mezőváros. Természetközeli élőhelyek előfordulása csupán néhány száraz pusztai gyepon jellemző. Területe 5934,2 km².

Fotó: Csorba Péter (Békési-sík, Gádosor, 2010)

A Körös–Maros köze tájkarakter-területen előforduló tájkarakter-típusok

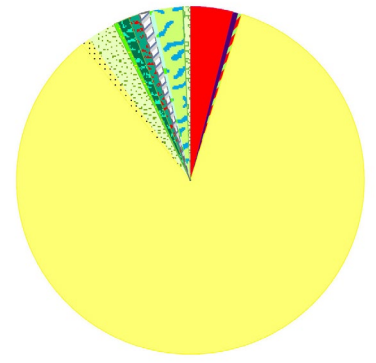

- Erdő-vízdomináns folyótáj
- Erdő-vízdomináns folyótáj ártérperemi településekkel
- Erdődomináns, mozaikos síksági táj
- Gyep-víz-erdőmozaikos síksági táj
- Gyep-vízdomináns síksági táj
- Gyepdomináns, mozaikos síksági táj
- Gyepes, mozaikos síksági táj, vizek jelentős előfordulásával
- Szántódomináns, homogén síksági táj
- Szántódomináns, mozaikos síksági táj
- Település-gyepdomináns táj síkságon
- Települési táj síkságon
- Települési táj vízparton
- Változatos felszínborítású folyótáj ártérperemi településekkel
- Változatos felszínborítású síksági táj

1:500 000
0 5 10 km

Tájkarakter-típusok	Össz-terület (km ²)	Terület-arány (%)	Folt-szám	Átlagos foltméret (km ²)	Szórás (km ²)
Körös–Maros köze	5934,23	100,00%	51	116,36	693,07
Települési táj síkságon	234,56	3,95%	18	13,03	10,39
Települési táj vízparton	28,79	0,49%	2	14,39	0,36
Település-gyepdomináns táj síkságon	19,58	0,33%	3	6,53	1,12
Szántódomináns, homogén síksági táj	5015,72	84,52%	1	5015,72	0,00
Szántódomináns, mozaikos síksági táj	48,30	0,81%	2	24,15	9,57
Gyepdomináns, mozaikos síksági táj	156,93	2,64%	10	15,69	14,87
Erdődomináns, mozaikos síksági táj	23,31	0,39%	2	11,65	0,13
Erdő-vízdomináns folyótáj	63,92	1,08%	2	31,96	8,91
Erdő-vízdomináns folyótáj ártérperemi településekkel	60,90	1,03%	1	60,90	0,00
Változatos felszínborítású folyótáj ártérperemi településekkel	56,24	0,95%	2	28,12	7,74
Gyep-vízdomináns síksági táj	24,75	0,42%	1	24,75	0,00
Gyepes, mozaikos síksági táj, vizek jelentős előfordulásával	159,02	2,68%	4	39,75	27,73
Gyep-víz-erdőmozaikos síksági táj	5,35	0,09%	1	5,35	0,00
Változatos felszínborítású síksági táj	36,87	0,62%	2	18,44	12,91

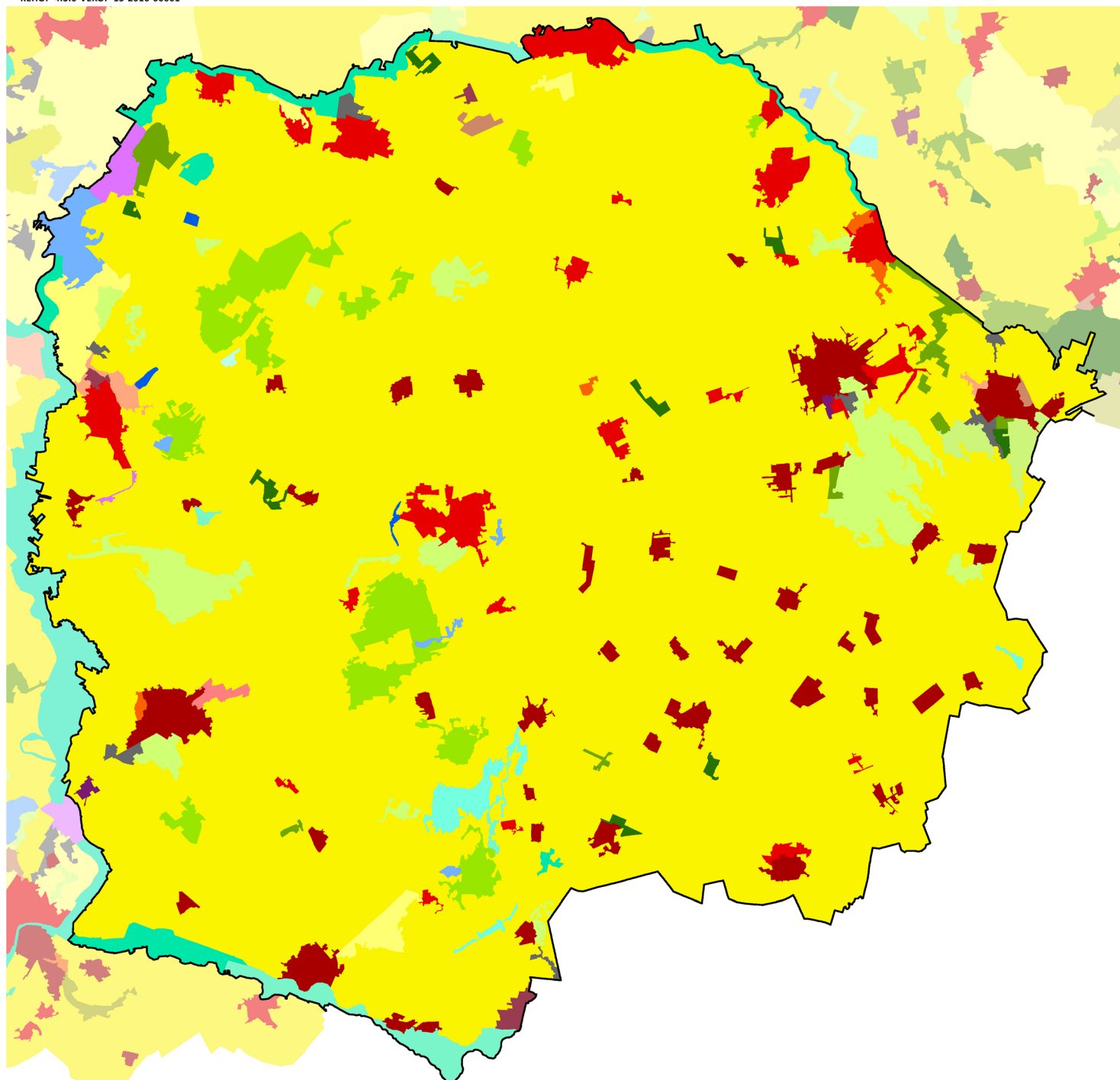

A KÖRÖS–MAROS KÖZE TÁJKARAKTER-TERÜLET KULCSJELLEMZŐI

I/1. Domborzat

A táj domináns domborzati típusa a tagolatlan alacsony síkság, amelynek területi aránya 69%. Emellett jelentős még az enyhén tagolt alacsony síkság részese-dése is (31%). (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai I/1. térkép)

I/2. Komplex felszínborítás-típusok

- 1000 - Településdomináns homogén
- 1001 - Településdomináns mozaikos
- 1201 - Település-szántómozaik
- 1231 - Település-agrár-mozaik
- 1401 - Település-gyepmozaik
- 1501 - Település-erdőmozaik
- 1561 - Település-erdő-vízmozaik
- 1601 - Település-vízmozaik
- 2000 - Szántódomináns homogén
- 2001 - Szántódomináns mozaikos
- 2401 - Szántó-gyepmozaik
- 3001 - Kertdomináns jellemzően mozaikos
- 4000 - Gyepdomináns homogén
- 4001 - Gyepdomináns mozaikos
- 4601 - Gyep-víz mozaik
- 5000 - Erdődomináns homogén
- 5001 - Erdődomináns mozaikos
- 5601 - Erdő-vízmozaik
- 6000 - Vízdomináns homogén
- 6001 - Vízdomináns mozaikos
- 6201 - Víz-szántómozaik
- 6541 - Víz-erdő-agrármozaik
- 7001 - Dominancia nélküli

1:500 000
0 5 10 km

(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai I/2. térkép)

TERMÉSZETI JELLEMZŐK

II/1. Éghajlati körzetek

A tájkarakter terület teljes egésze meleg-száraz éghajlati körzetbe tartozik. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/1. térkép)

Éghajlati körzetek	Területarány (%)
Körös–Maros köze	100,00%
meleg - száraz	100,00%

II/2. Tengerszint feletti magasság

A tengerszint feletti magasság a domborzat egyik forrásindikátora. A jellemző magassági értékek leírása azonos a domborzatnál leírtakkal. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/2. térkép)

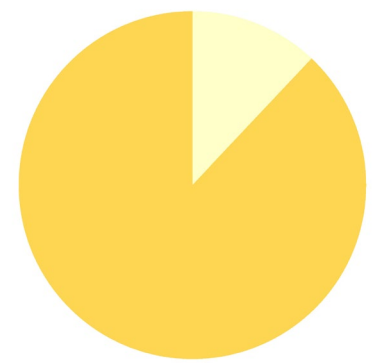
II/3. Relief

A relief a domborzat egyik forrásindikátora. A jellemző felszín-mozgalmassági jellemzők leírása azonos a domborzatnál leírtakkal. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/3. térkép)

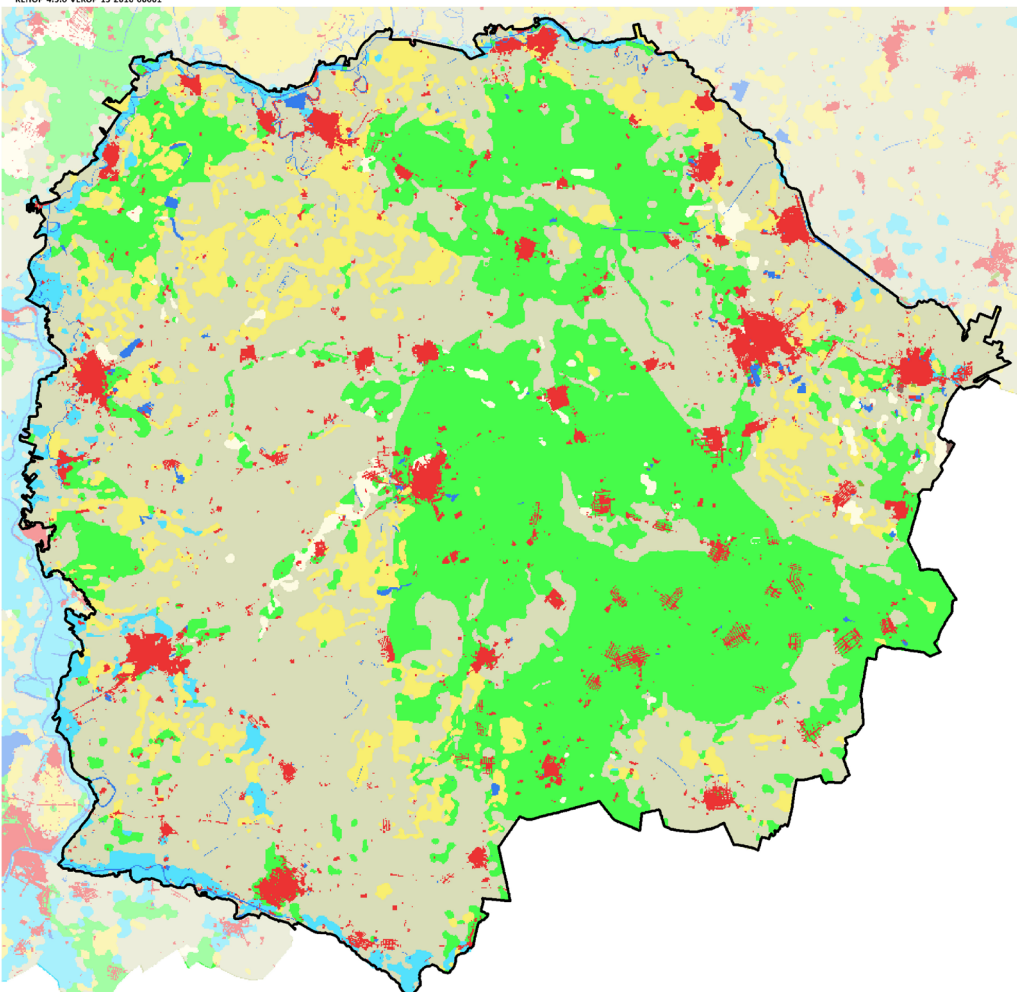
II/4. Alapkőzet

A táj területének nagy részét (88%-át) löszös üledék borítja. A folyók (Tisza, Körös) mentén és a terület délnyugati részén alluviális üledék fordul elő. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/4. térkép)

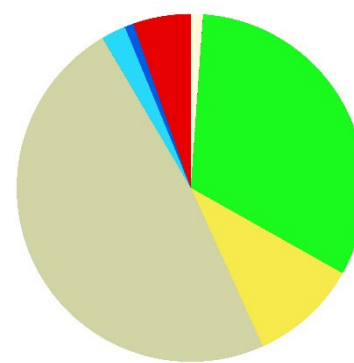
Kőzet név	Területarány (%)
Körös–Maros köze	100,00%
glaciális és alluviális üledék	12,04%
löszös üledék	87,96%

II/5. Talajtípusok

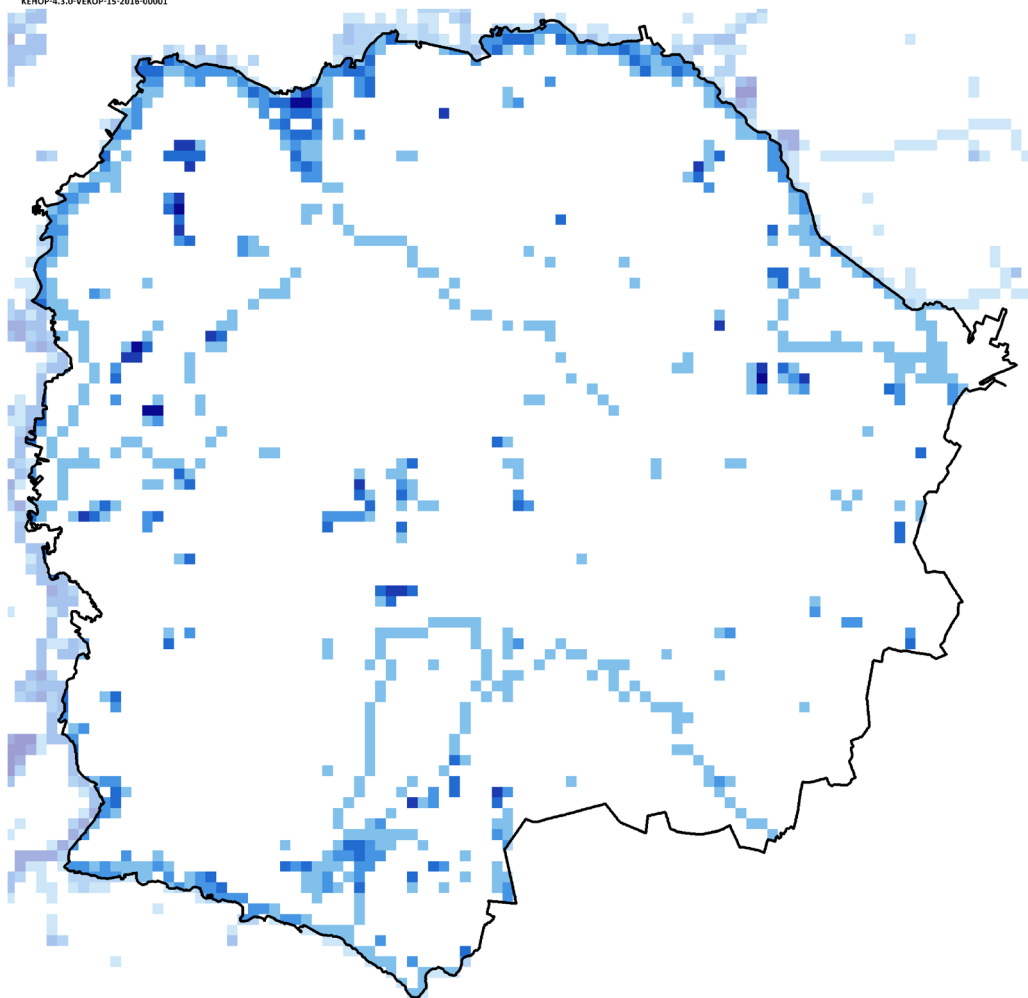

Talajtípus	Területarány (%)
Körös–Maros köze	100,00%
Réti talajok	48,31%
Csernozjom talajok	32,02%
Szikes talajok	10,06%
Beépített terület	5,35%
Öntés és lejtőhordalék talajok	2,27%
Váztalajok	1,13%
Nyílt vízfelszín	0,83%
Barna erdőtalajok	0,01%
Láptalajok	0,01%

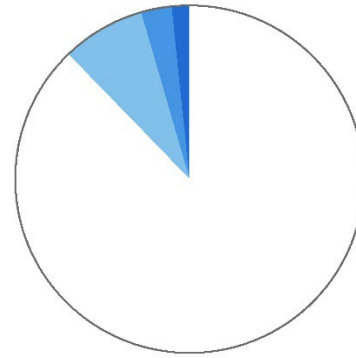

A legnagyobb területen (a táj területének közel a felén) réti talajok fordulnak elő. Keleti részen (Békési-sík) nagyterjedésű csernozjom talajokkal borított területeket találunk. Sporadikusan kisebb szikes foltok is előfordulnak. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/5. térkép)

II/6. Felszíni vizek területaránya

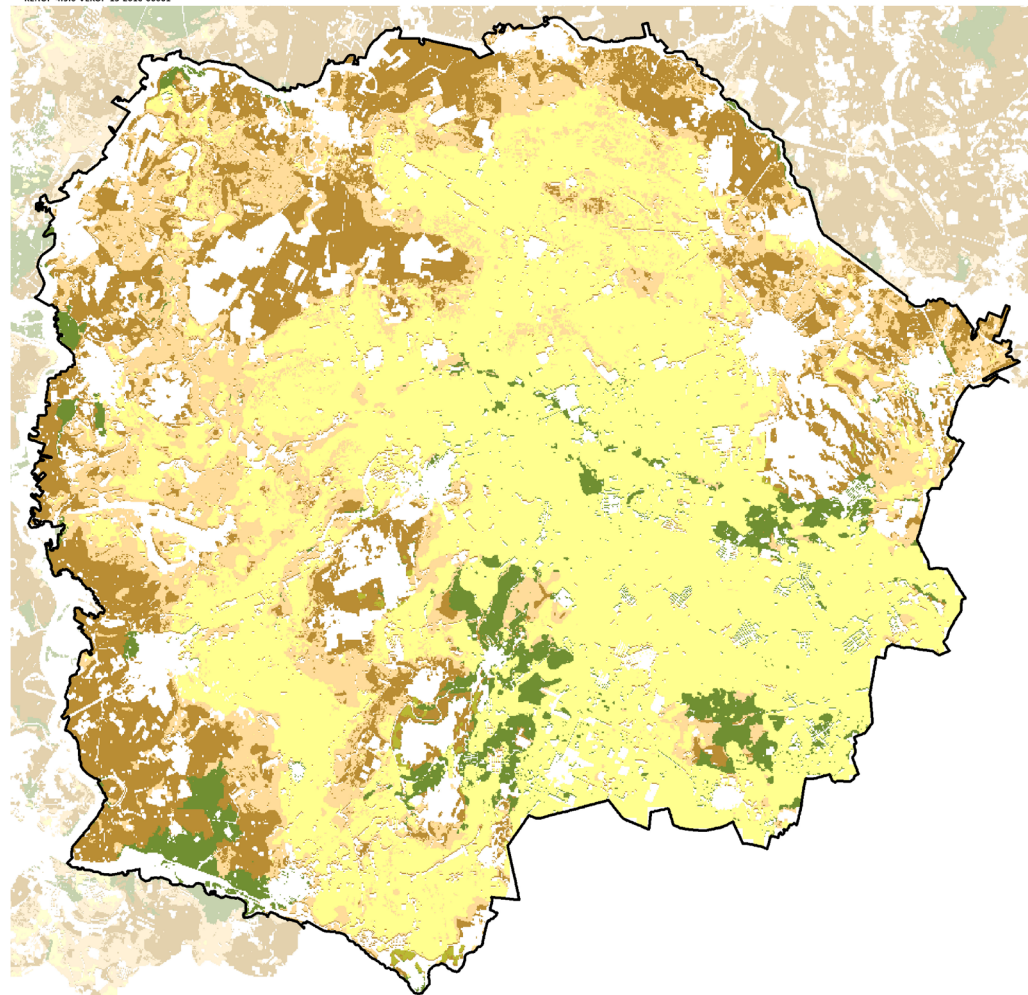
Felszíni vizek területaránya	Területarány (%)
Körös–Maros köze	
0-1% - nincs, elenyésző	87,35%
1-5% - alacsony	7,72%
5-10% - közepes	2,83%
10-20% - magas	1,63%
20-50% - nagyon magas	0,35%
50-100% - meghatározó	0,12%

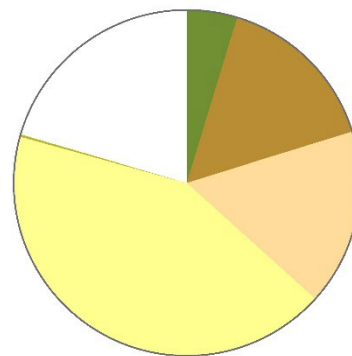
0 5 10 km

A felszíni vizek aránya a tájban átlagos, 0,009 km²/ km². (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/6. térkép)

II/7. Ökotípusos földhasználat

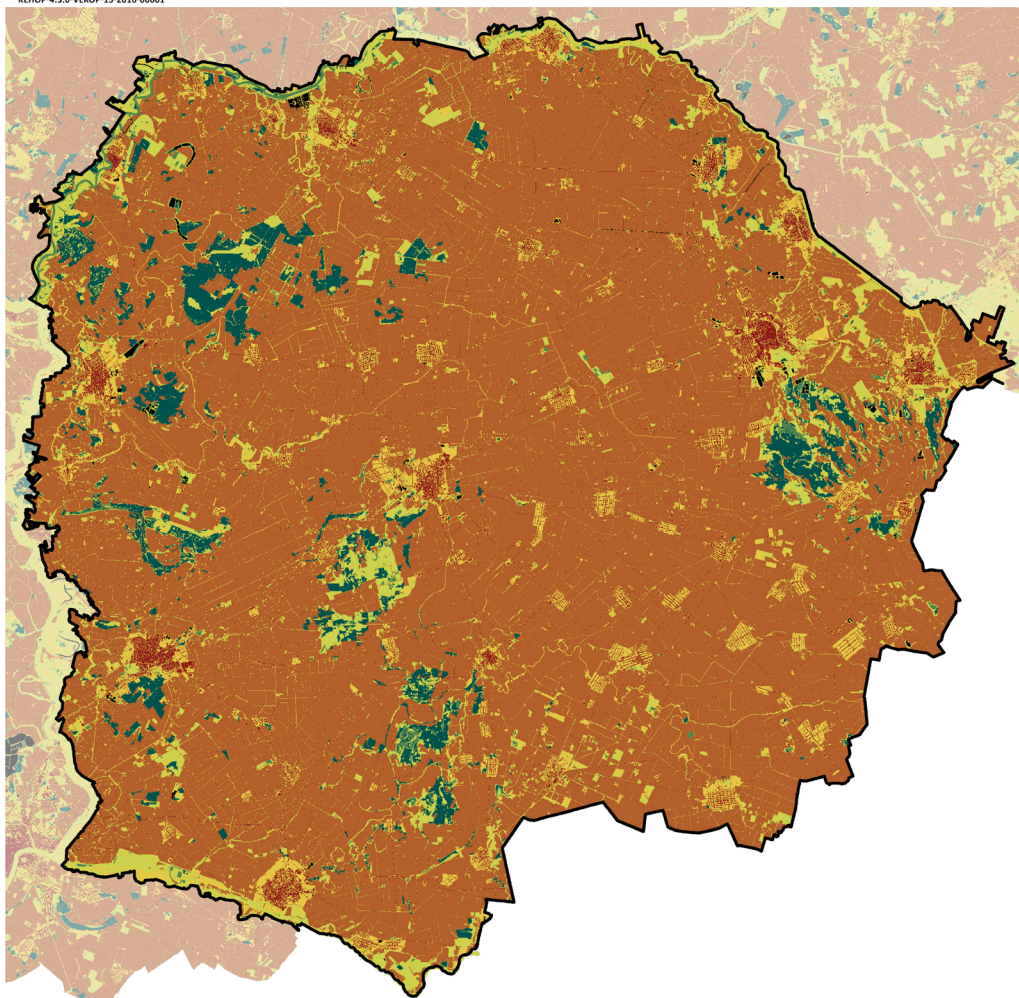
Ökotípusos földhasználat	Területarány (%)
Körös–Maros köze	79,53%
kiváló termőhelyi adottságú szántó	42,60%
kiváló termőhelyi adottságú, környezetileg érzékeny szántó	0,22%
gyenge és közepes termőhelyi adottságú szántó	15,51%
gyenge és közepes, környezetileg érzékeny szántó	16,50%
erdőtelepítésre javasolt terület	4,70%

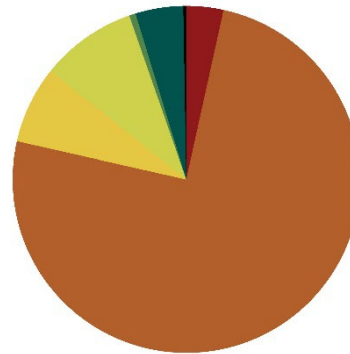
0 5 10 km

Az ökotípusos vizsgálat szerint a táj területének közel 5 %-án erdősítés javasolt, a terület mintegy 16 százalékán pedig - a növénytermesztés szempontjából közepes és gyenge talajadottságok, illetve a környezeti érzékenység következtében - a szántók extenzifikációja (földhasználat-váltás vagy szántóföldi művelés külterjesítése) indokolt. A kiváló termőhelyi adottságú szántók kiterjedései is jelentős (közel 43 %). Ezeken a területeken a szántóföldi növénytermesztés fenntartása indokolt. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/7. térkép)

II/8. Ökológiai állapot

Ökológiai állapot	Területarány (%)
Körös–Maros köze	
Mesterséges felszín	3,4
Rossz ökológiai állapot	75,1
Kedvezőtlen ökológiai állapot	7,2
Közepes ökológiai állapot	8,9
Jó ökológiai állapot	0,6
Kiváló ökológiai állapot	4,4
Adathiány	0,3

0 5 10 km

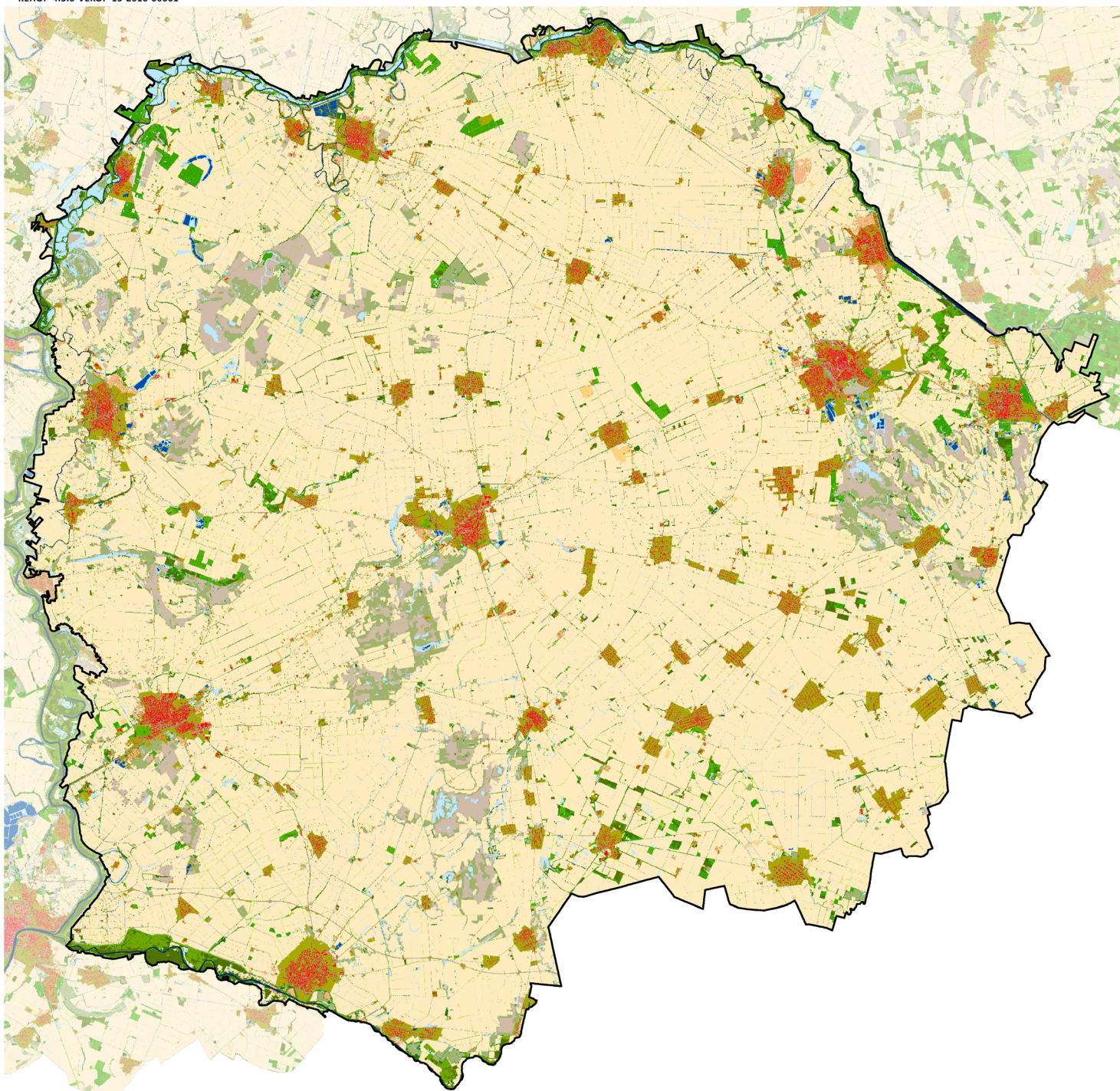
A rossz állapotú területek aránya kifejezetten magas (75%), minden más állapotérték 9% alatt van, a jó állapotú területek aránya elenyésző (0,6%). (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/8. térkép)

Fotó: Csorba Péter (Csanád-Aradi hát, Battonya, 2016)

FELSZÍNBORÍTÁS-JELLEMZŐK

II/9. Ökoszisztéma-alaptérkép (2. szint)

- 11 : Épületek
- 12 : Utak és vasutak
- 13 : Egyéb burkolt vagy burkolatlan mesterséges felületek
- 14 : Zöldfelületek mesterséges környezetben
- 21 : Szántóföldek
- 22 : Állandó kultúrák
- 23 : Komplex területek
- 31 : Homoki gyepek
- 32 : Szikes és szikesedésre hajlamos gyepek
- 33 : Sziklakibúvásokkal tarkított gyepek
- 34 : Zárt gyepek kötött talajon vagy domb és hegyvidéken
- 35 : Máshová nem besorolható lágyszárú növényzet
- 41 : Többetvizhatástól független (TVFLN) erdők
- 42 : Természetszerűbb galériaerdők
- 43 : Egyéb vízhatás alatt álló (TVHA) erdők
- 44 : Idegenhonos fajok dominálta erdők, faültetvények
- 45 : Erdőként nyilvántartott faállomány nélküli, vagy felújítás alatt álló területek
- 46 : Máshová nem besorolható fás szárú növényzet
- 51 : Lágyszárú dominanciájú vizes élőhelyek
- 52 : Fás szárú dominanciájú vizes élőhelyek
- 61 : Állóvizek
- 62 : Vízfolyások

1:500 000
0 5 10 km

SZÉCHENYI 2020

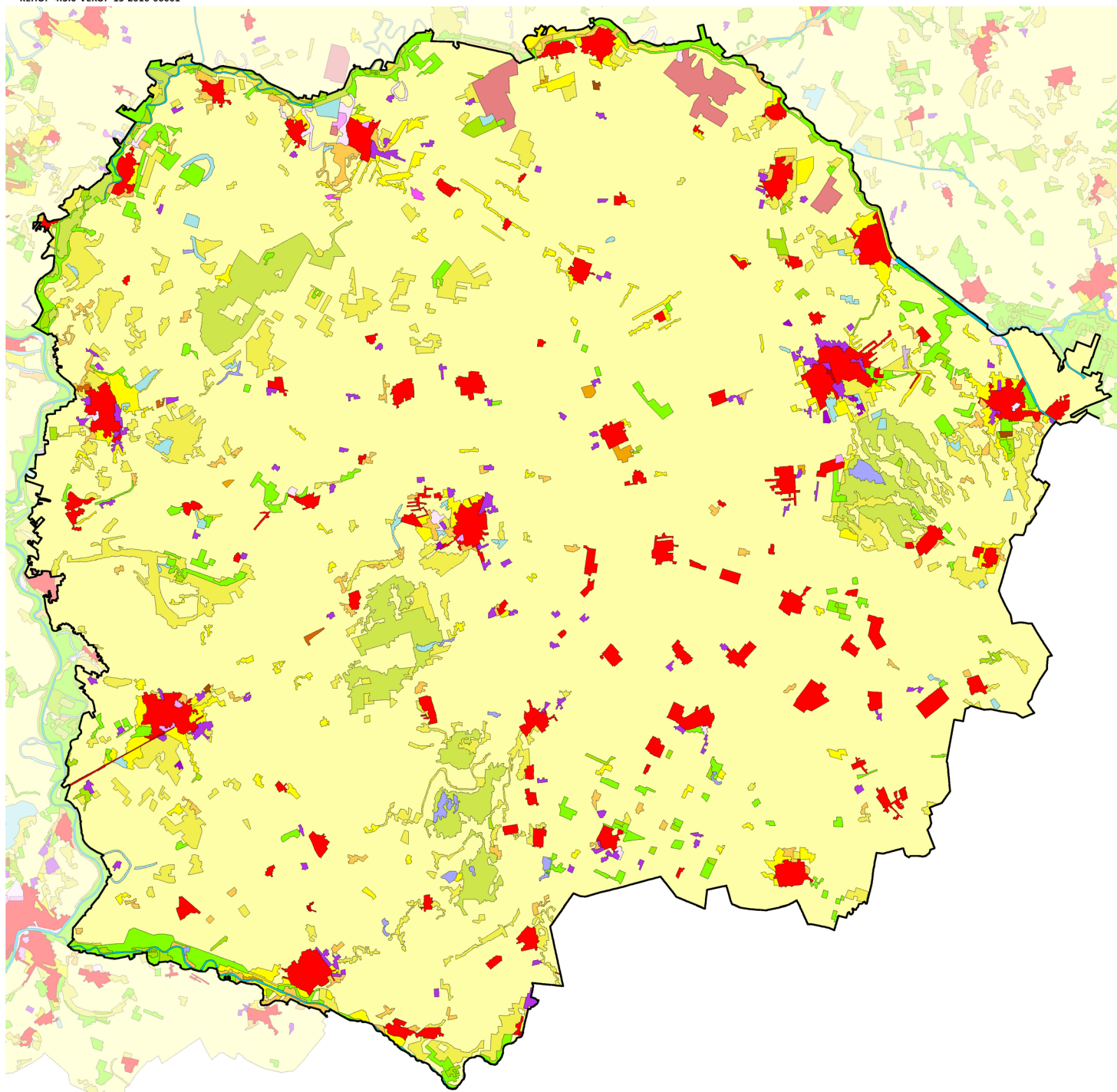
(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/9. térkép)

Fotó: Csorba Péter (Csongrádi sík, Mindszent, 2016)

II/10. CORINE felszínborítás

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

- Összefüggő településszerkezet
- Nem összefüggő településszerkezet
- Ipari vagy kereskedelmi területek
- Út - és vasúthálózat és csatlakozó területek
- Kikötők
- Repülőterek
- Nyersanyag kitermelés
- Lerakóhelyek, meddőhányók
- Építési munkahelyek
- Városi zöldterületek
- Sport-, szabadidő- és üdülőterületek
- Nem öntözött szántóföldek
- Rizsföldek
- Szőlők
- Gyümölcsösök, bogyósok
- Rét, legelő
- Komplex művelési szerkezet
- Elsődlegesen mezőgazdasági területek jelentős természetes növényzettel
- Lomblevelű erdők
- Tűlevelű erdők
- Vegyes erdők
- Természetes gyepek, természetközeli rétek
- Átmeneti erdős-cserjés területek
- Ritkás növényzet
- Szárazföldi mocsarak
- Tőzeglápok
- Folyóvizek, vízi utak
- Állóvizek

1:500 000
0 5 10 km

SZÉCHENYI 2020

(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/10. térkép)

II/11. Felszínborítás-átalakulás típusok

Felszínborítás stabilitás	Mintapontok száma (db)	Százalékarány (%)
Körös–Maros köze	1484	100,00%
1 - Stabil	976	65,77%
2 - Kvázi stabil	314	21,16%
3 - Lépcsőzetes	81	5,46%
4 - Ciklikus	42	2,83%
5 - Dinamikus	71	4,78%

(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/11. térkép)

II/12. Felszínborítás-átalakulás jellege

Felszínborítás átalakulás	Mintapontok száma (db)	Százalékarány (%)
Körös–Maros köze	1484	100,00%
1 - Változatlan terület	1087	73,25%
2 - Településnövekedés	54	3,64%
3 - Extenzifikáció	54	3,64%
4 - Intenzifikáció	228	15,36%
5 - Dinamikus terület	61	4,11%

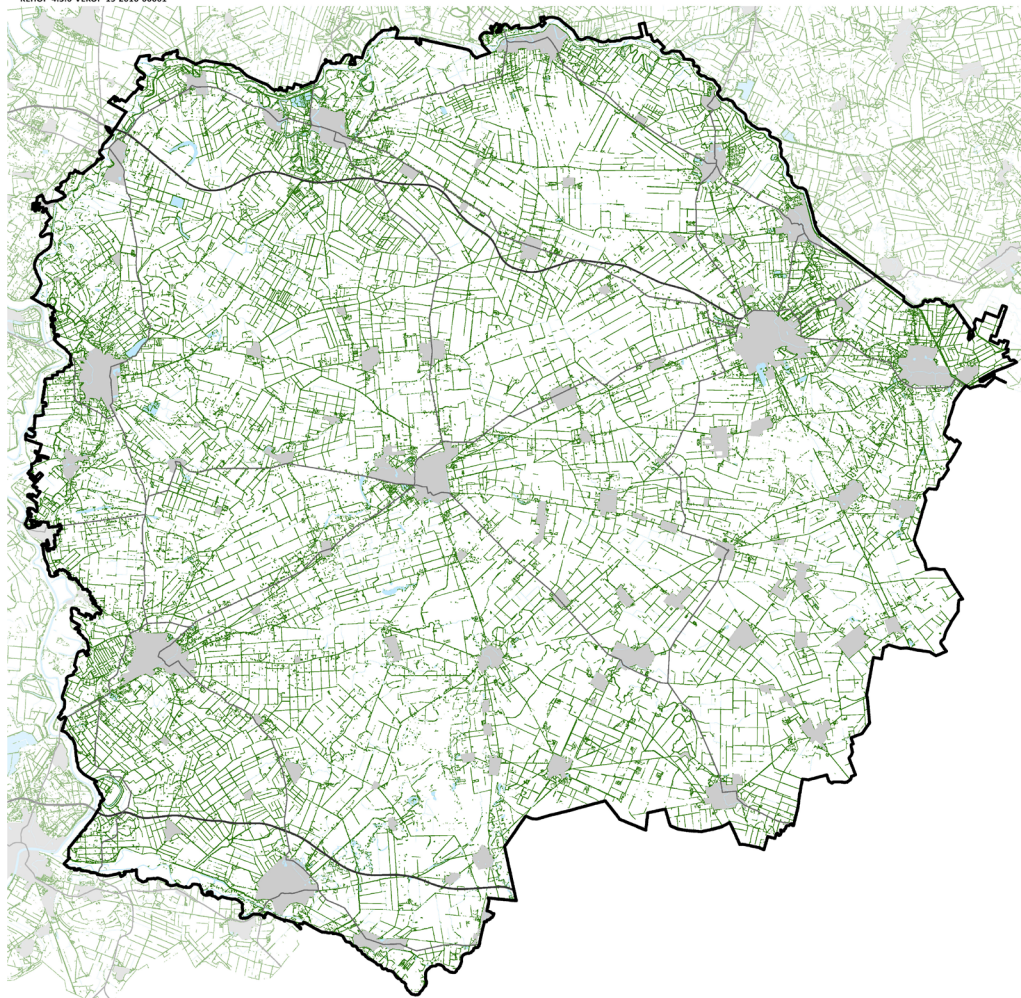

(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/12. térkép)

II/13.-16. Stabil felszínborítású területek (stabil településterület, stabil szántó-, kert-, szőlőterület, stabil erdőterület, stabil gyepterület és vízfelszín)

(Az indikátorok országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/13.-16. térkép)

II/17. Zöld vonalas elemek sűrűsége

ZÖLD VONALAS ELEMÉK SŰRŰSÉGE

- Zöld vonalas elem
- Gyorsforgalmi út
- Főút
- Belterület
- Vízgazdálkodási térség (OTrT)

0 5 10 km

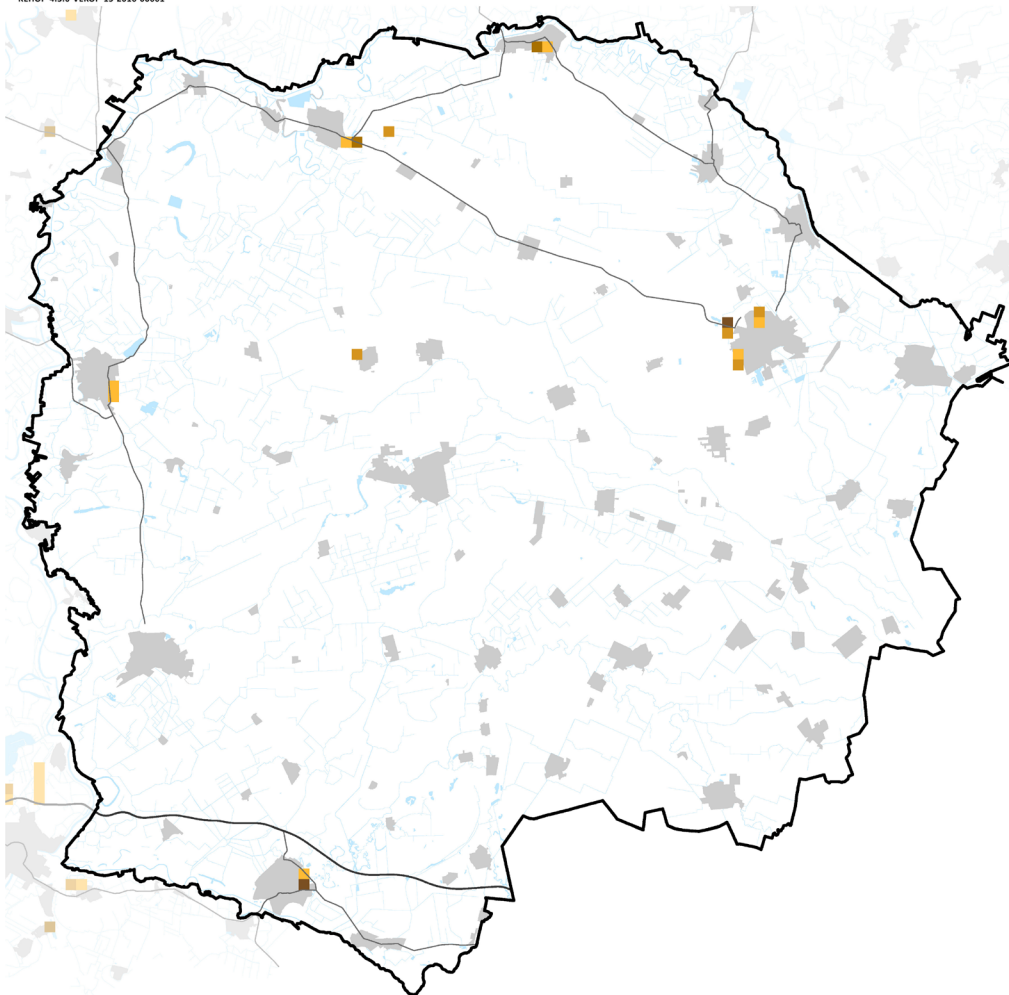

Zöld vonalas elemekben közepes ellátottságú terület. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/17. térkép)

Fotó: Csorba Péter (Orosházi-hát, Gádoros, 2010)

II/18. Beépítettség növekedése (1990-2018)

0 5 10 km

Beépítettség növekedése (1990-2018)	Területarány (%)
Körös–Maros köze	
0%	99,73%
1-6%	0,12%
6-10%	0,08%
10-20%	0,03%
20-40%	0,03%

1990-2018 között a területen új települési területek kialakulása nem volt jellemző.

(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/18. térkép)

II/19. Közlekedési hálózat sűrűsége

A közlekedési hálózat sűrűsége a tájban alacsony, 0,22 km/km².
(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/19. térkép)

Közlekedési hálózat sűrűsége	Területarány (%)
Körös–Maros köze	
0-0,44 km/km ²	83,37%
0,44-1,56 km/km ²	14,41%
1,56-9,44 km/km ²	2,22%

II/20. Roncsolt területek aránya (külfejtéses bánya, hulladéklerakó)

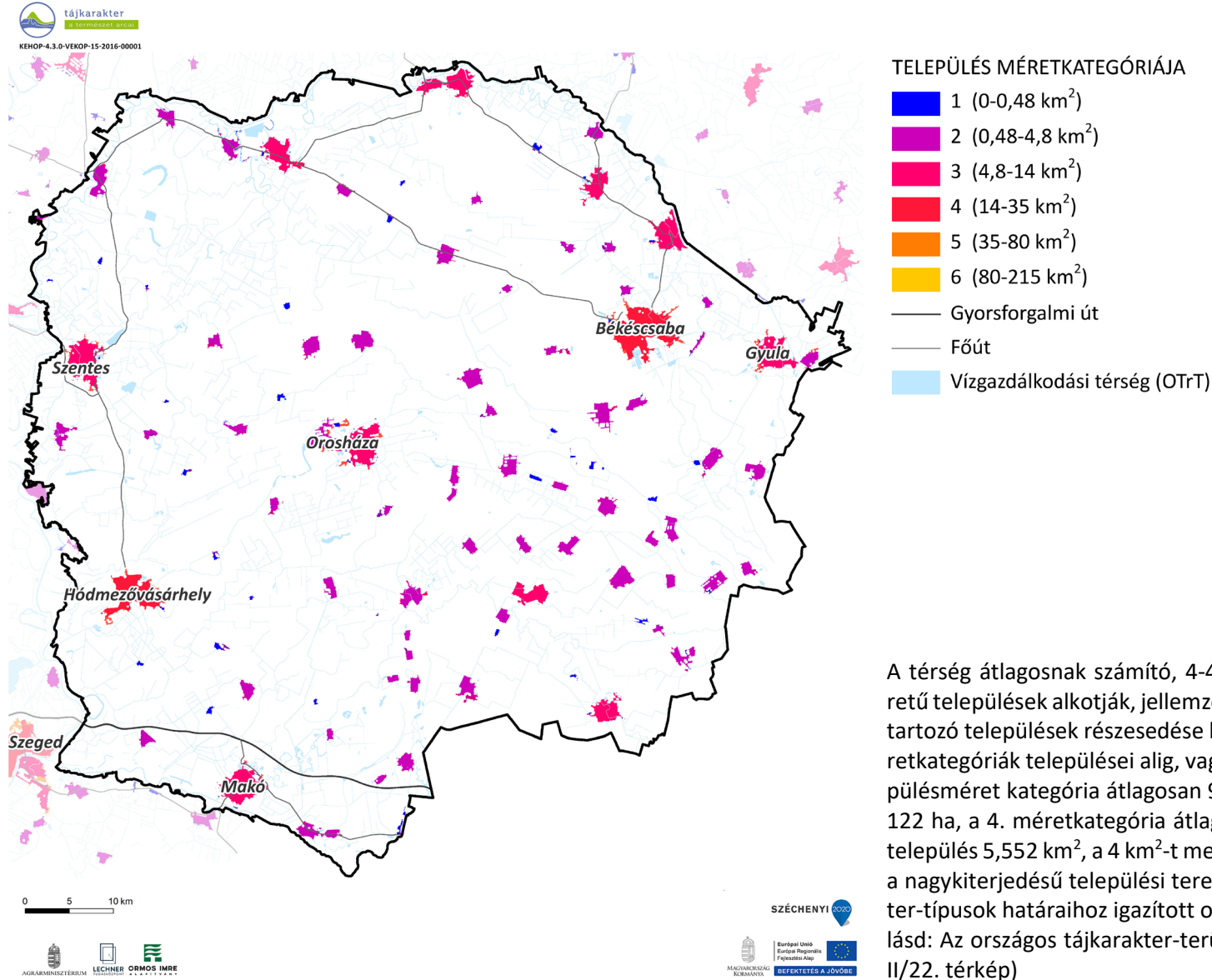
Földhasználati információk alapján a roncsolt területek (lerakók, külszíni bányaterületek) tájkarakter területéhez viszonyított aránya az országos átlag alatti, nem jelentős. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/20. térkép)

ANTROPOGÉN ÉS PERCEPCIONÁLIS JELLEMZŐK

II/21. Település-sűrűség (belterületi beépített területek eloszlása)

A Körös–Maros köze településhálózata átlagosnál ritkább (0,08 db/km²). (Az indikátor tájkarakter-típusok határaihoz igazított országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/21. térkép)

II/22. Településméret (átlagos belterületi települési terület mérete)

A térség átlagosnak számít, 4-4,5%-os beépítettségét közepes méretű települések alkotják, jellemző, hogy a 2., 3., 4. méretkategóriához tartozó települések részesedése hasonlóan magas, míg az 1. és 5. méretkategóriák települései alig, vagy nem játszanak szerepet. A 2. településméret kategória átlagosan 96 ha, a 3. méretkategória átlagosan 122 ha, a 4. méretkategória átlagosan 285 ha méretű. A legnagyobb település 5,552 km², a 4 km²-t meghaladó települések száma 2 db, míg a nagyterjedésű települési terek száma 0 db. (Az indikátor tájkarakter-típusok határaihoz igazított országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/22. térkép)

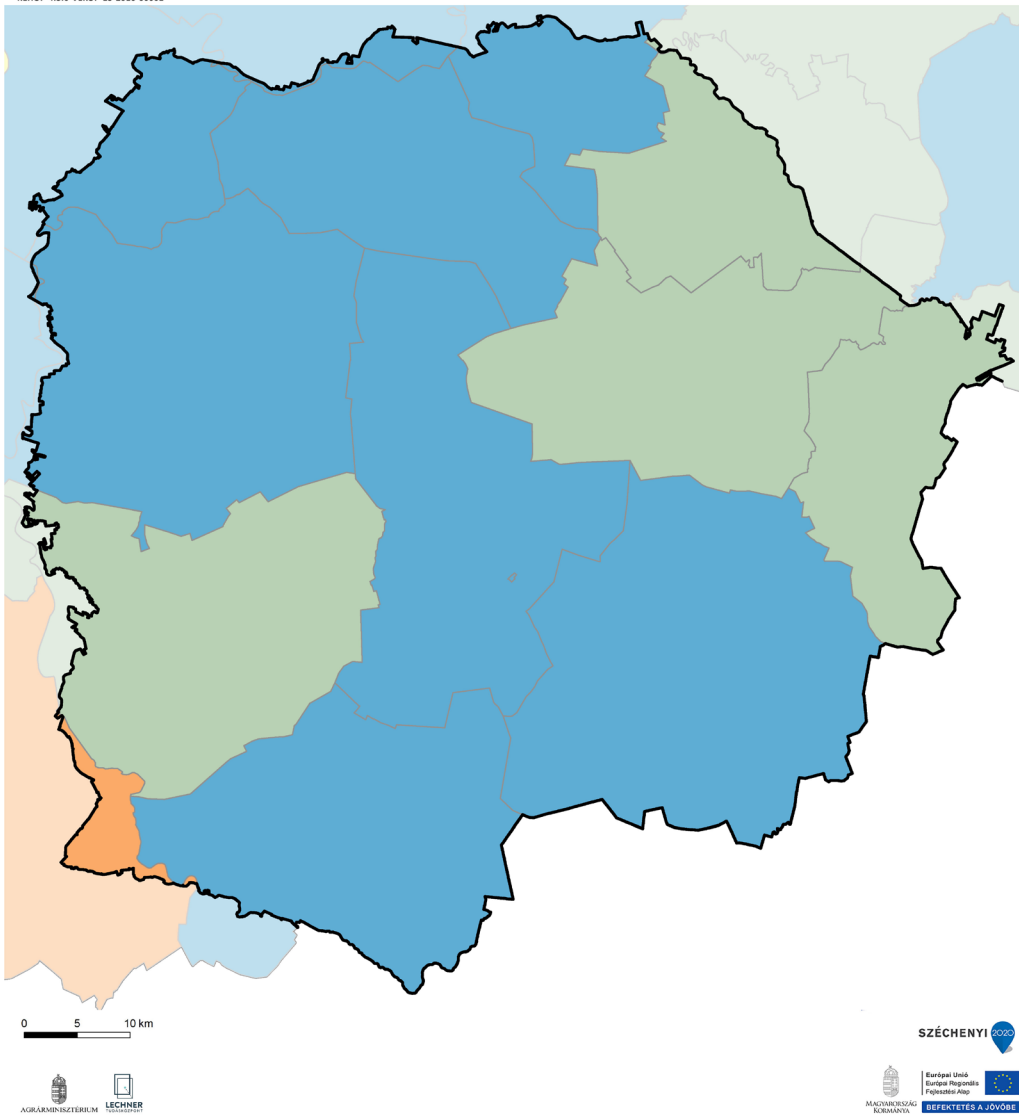
II/23. Külterületi szórványbeépítés sűrűsége

A külterületi beépítések eloszlása átlagos sűrűségű (0,64 db/km²), a belterületi egységekhez átlagosan 8 db külterület tartozik. A külterületi beépítések mérete közepes (0,77 ha), a települések között nagy kiterjedésű komplex művelésű és gazdasági területek és kisebb szórványok (tanyák) közepes sűrűségű hálózata jellemző. (Az indikátor tájkarakter-típusok határaihoz igazított országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/23. térkép)

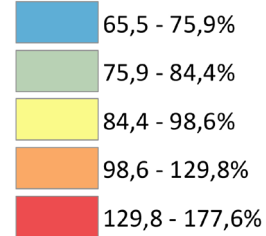
II/24. Nagy kiterjedésű települési tér

A tájkarakter-területen 6 db nagy kiterjedésű települési tér található (Szentes, Békéscsaba, Gyula, Orosháza, Hódmezővásárhely, Makó). (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/24. térkép)

II/25. Népegységváltozás

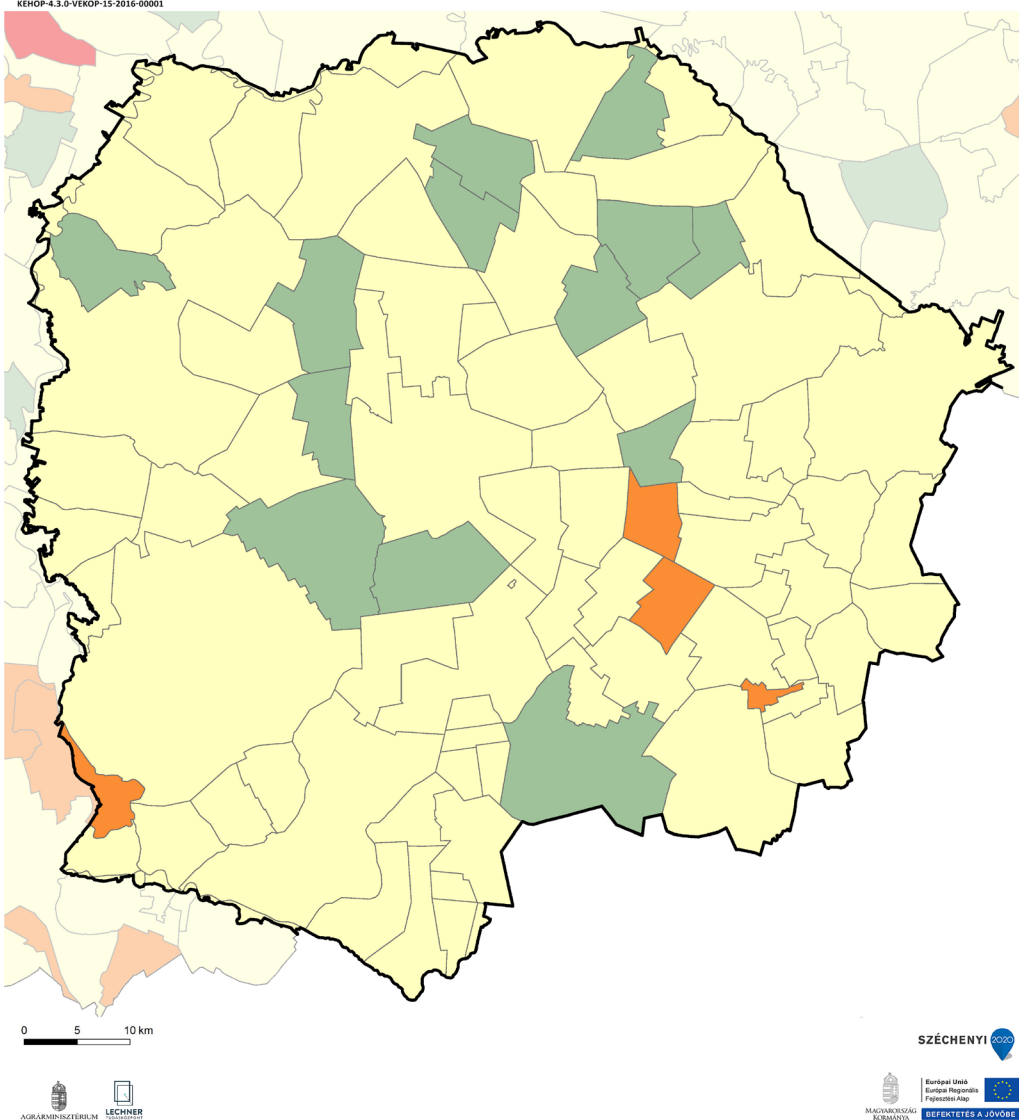

NÉPESSÉGVÁLTOZÁS (1980-2019)

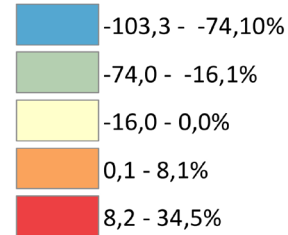

A Körös-Maros köze térségében az országos átlagot meghaladó mértékű népességcsökkenés volt jellemző az elmúlt 40 év során. A térségen belül a csökkenés mértéke az északnyugati és a déli területeken volt jelentősebb (pl.: Makói, Szentesi járás). (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/25. térkép)

II/26. Külterületi lakosok arányának változása

KÜLTERÜLETI LAKOSOK ARÁNYÁNAK VÁLTOZÁSA (1980-2011)

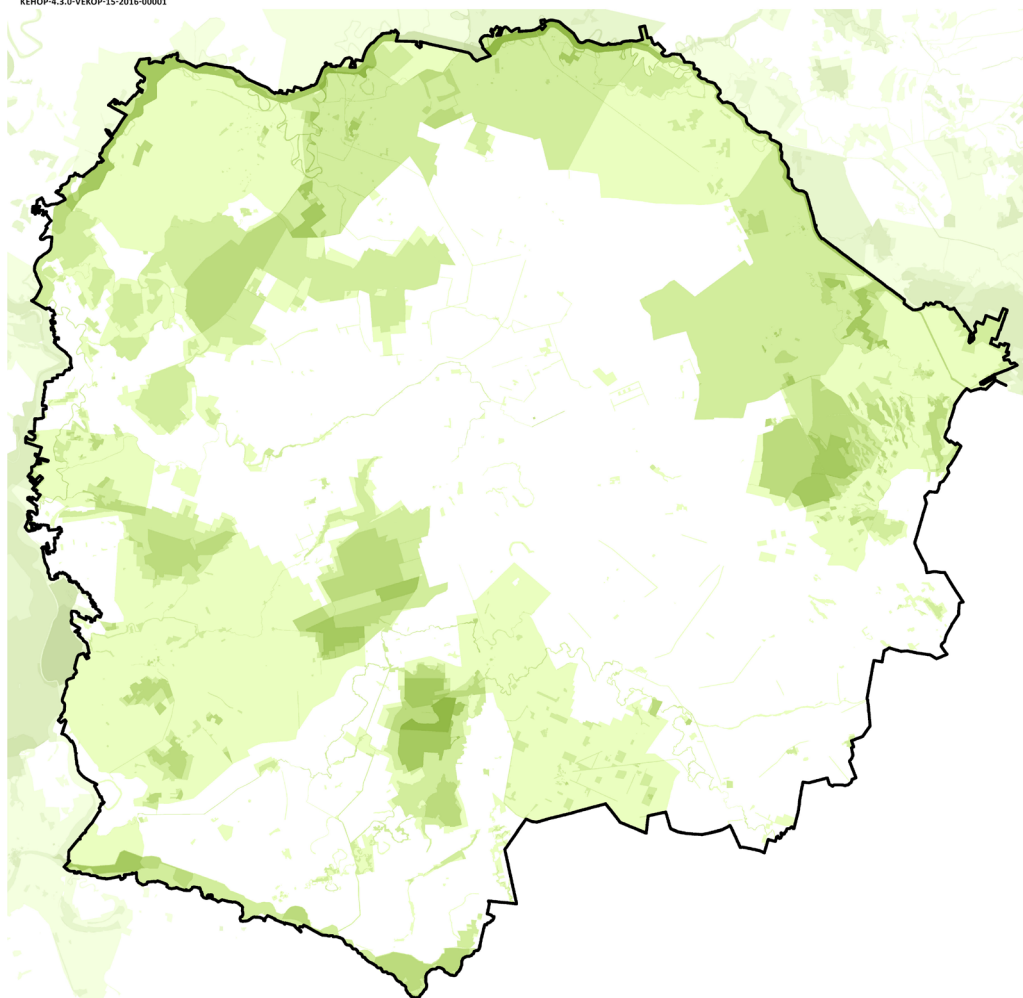
A Körös-Maros köze térségében a külterületi lakosok aránya szinte valamennyi település esetében csökkent, néhány településen azonban növekedés volt megfigyelhető (pl.: Magyarbánhegyes, Medgyesbodzás). (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/26. térkép)

II/27. Néprajzi táj

A terület magában foglalja a néprajzi értelemben is kiemelt jelentőségű Hódmezővásárhely várost és Kunszentmárton nagykun települést. A települések hagyományos településközpontjai jellemzően halmazos, szabálytalan szerkezetűek, a nagyobb településeken mezővárosi jellegzetességekkel. Főként a terület déli és keleti részén sok mérnöki alaprajzú település található, amelyek a török kiűzése után újraterelítések emlékét őrzik szerkezetükben. Több település hagyományos tanyavilága is részben megmaradt. Jellemző példákat lehet találni az ún. soros tanyákra is.

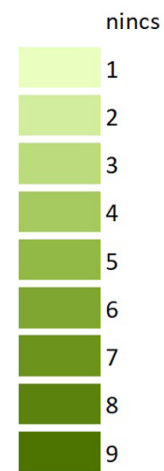
(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/27. térkép)

II/28. Természeti és kulturális örökség

TERMÉSZETI ÉS KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG

Védelmi célú területi lehatárolások
száma

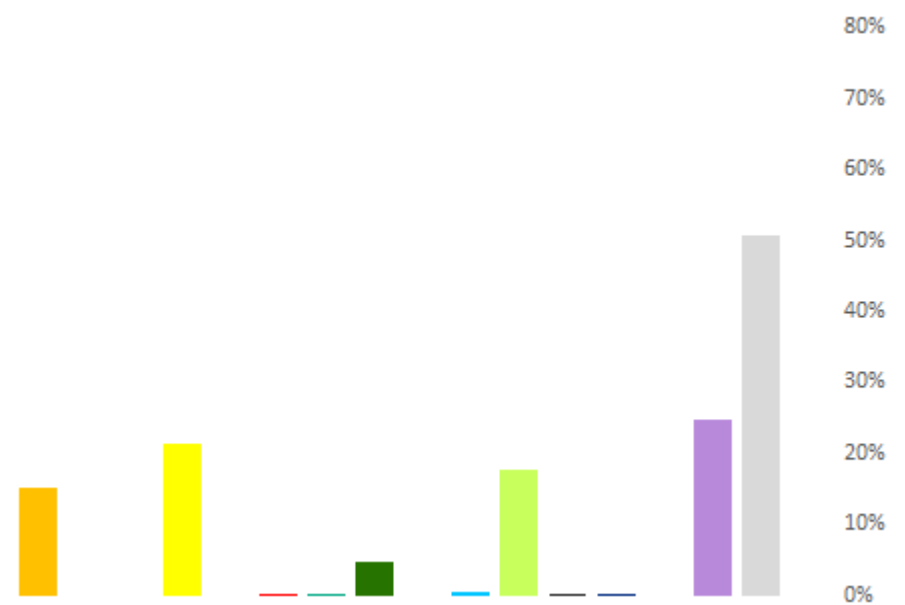

0 5 10 km

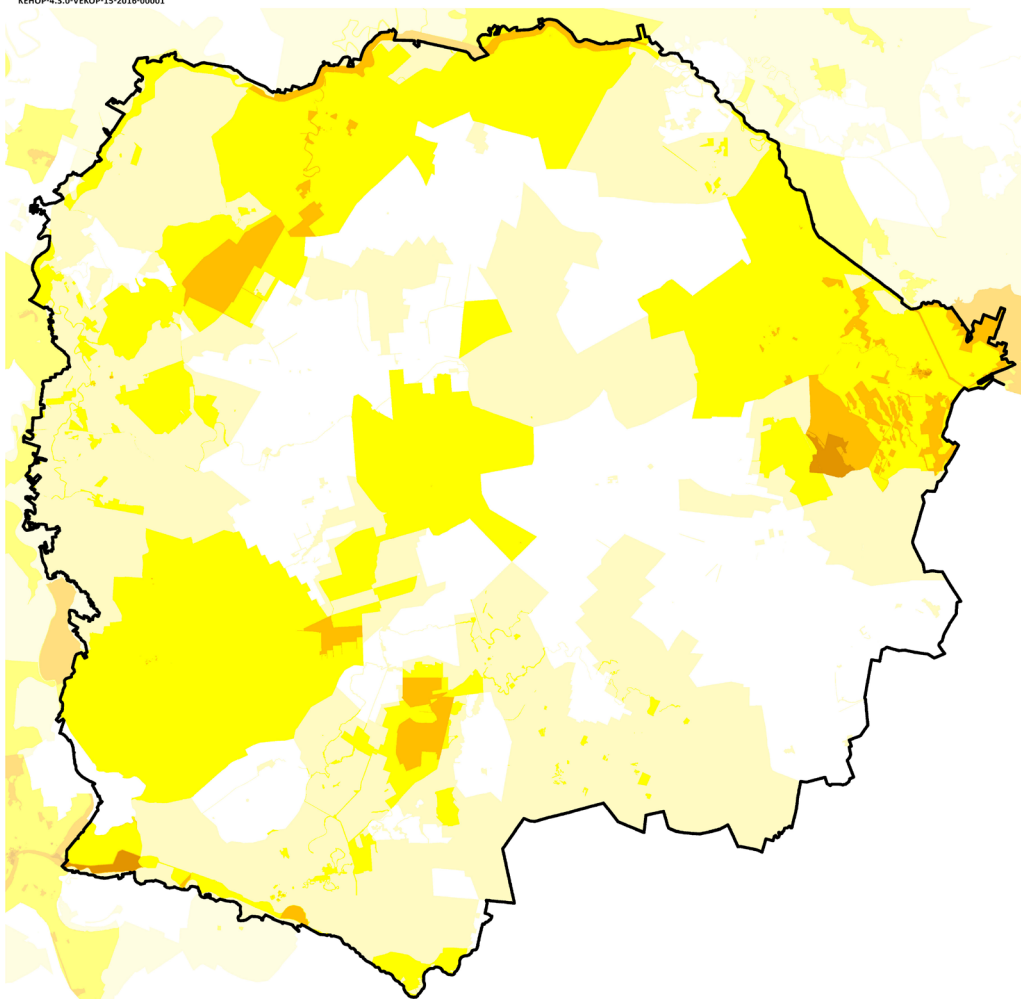

(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/28. térkép)

Védelmi célú területek	Összterület (km ²)	Területarány (%)
Körös–Maros köze	5933,88	100,00%
Natura 2000 terület	895,95	15,10%
Barlang védőövezet	0,00	0,00%
EU diploma	0,00	0,00%
Naturpark	1263,41	21,29%
Természeti emlék	0,00	0,00%
Természetvédelmi terület	0,46	0,01%
Tájvédelmi körzet	0,11	0,00%
Nemzeti park	274,75	4,63%
MAB bioszféra rezervátum	0,00	0,00%
Ramsari terület	26,79	0,45%
Nemzeti ökológiai hálózat	1053,92	17,76%
Országos védettségű kulturális örökség	5,68	0,10%
Országos, területi védettségű kulturális örökség	4,12	0,07%
Világörökség terület	0,00	0,00%
Világörökség várományos terület	1474,24	24,84%
Nem védett terület	3001,55	50,58%

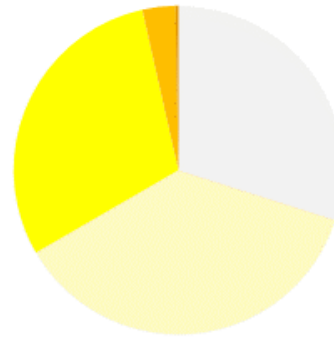
II/29. Megbecsültség

0 5 10 km

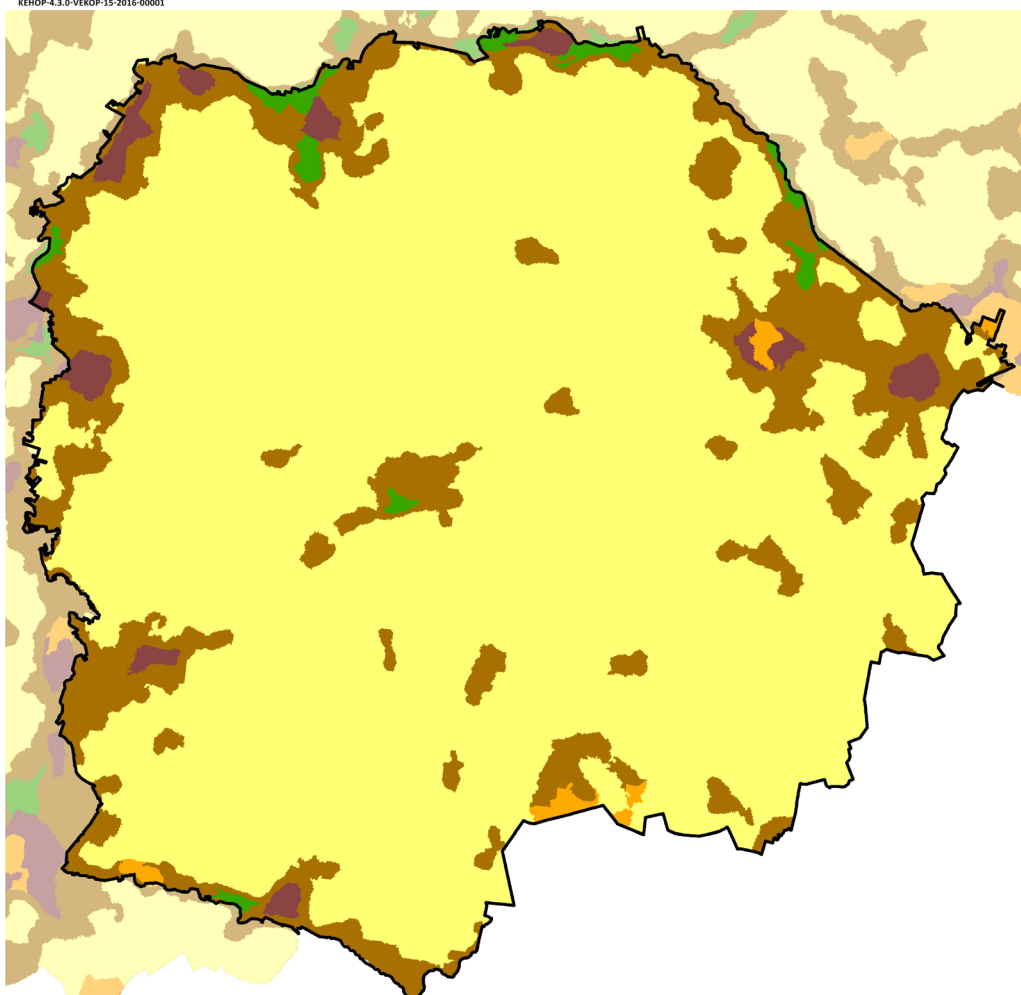

Megbecsültség	Összterület (km ²)	Területarány (%)
Körös–Maros köze	5933,88	100,00%
1 - Nincs, igen alacsony	1775,44	29,92%
2 - Alacsony	2178,29	36,71%
3 - Mérsékelt	1771,37	29,85%
4 - Számottevő	192,05	3,24%
5 - Jelentős	16,73	0,28%
6 - Magas	0,00	0,00%
7 - Nagyon magas	0,00	0,00%
8 - Kiemelkedő	0,00	0,00%

(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/29. térkép)

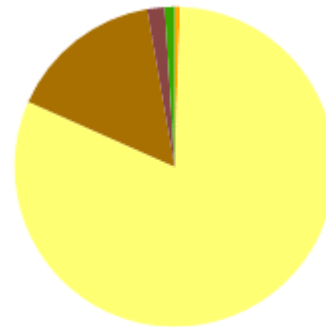
II/30. Vizuális jellemzők

0 5 10 km

Vizuális jellemzők	Területarány (%)
Körös–Maros köze	
Zárt, homogén, szegélyekben szegény területek	0,5
Átlátható, szegélyekben szegény területek	81,1
Átmeneti, közepesen zárt területek	15,6
Szegélyekben gazdag, de nem átlátható, zárt területek	1,8
Átlátható, nyitott, szegélyekben gazdag területek	1,0

A tájat az átlátható, szegélyekben szegény területek (81%) uralják.

(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/30. térkép)